

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évfolyam.

I. füzet.

1896. január hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 3 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

—*— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapeston, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —*—

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Az uj év alkalmából.

Magyarország ezer éves fennállásának méltó megünneplése a most megkezdett évnek rendkívül ritka s nevezetes eseménye lesz. Az alkalom, mely nevet ad ezen eseménynek, az országos ünnepnek jogcíme, mely a nemzet minden tagjának benső érdeklődését megérdemli, magában véve nagyobb szerű, hogysen azoknak tagolgtatását bátran mellőzni ne lehetne ; mert a nemzetek történelmének nagyobb vonásokban való ismerete, a nemzetek létfeltételeiről, létküzdelmeiről szerzett fogalom elég arra, hogy az alkalom rendkívüliségét, az ezer éves életkor örömmünnepének jogosultságát nemcsak az ünnepet ülő nemzet fiai előtt, hanem bármely ország polgára előtt kétségbevonhatlanná tegye.

A rendkívüliség s a nagy jelentőség mértékének csak magasabbra fokozását eredményezhetné a mult azon törté-

nelmi eseményeinek emlékezetünkbe hívása, melyek országunkat, a nyugat békésebb viszonyok közt való fejlődésének oly sokszor emlegetett védbástyáját, annyi küzdelem, annyi hányattatás, annyi megpróbáltatás színhelyeképen tüntetik fel.

Ha kicsiben nem volnának magyarázatot nyújtó tapasztalataink, ha az élet az önfentartás ösztönének épen a fenyegető veszélyek által csodás erejüvé nevelt makacsságára, daczosságára naponta nem nyujtana egyes emberekben is feltűnő példákat: országunknak nemzetek életéhez mérten is nagykoru fennállása és küzdelmei alatt elért fejlődése s megerősödése alig lenne megérthető.

Annál ridegebb és igazságtalan is az a kritika, mely az országnak a művelődés, közgazdasági fejlődés terén elért eredményeit a jobb viszonyok közt élt más államokéval a messzebb multnak latba ejtése nélkül veszi mérlegelése alá, s ítéletében kicsinylő hangon szól; bár itt is megnyugtató, hogy a művelt külföld ily hangu nyilatkozatai mindinkább kevesbednek s ha ilyen ítélet mégis elhangzik, többnyire a más érdemességét kisebbitő érdek vagy a nem ismerés lappang a vélekedésnek háta mögött.

Ez az év, melyben nemzetünk önönmagának megismerése és megismertetése czéljából szem elé fogja állítani mindazt, a mi csak az ország jelen fejlettségének fokát az idevezető utnak is szemléltetése mellett megvilágíthatja, új és kiváló alkalmat szolgáltat a bírálatra kifelé, de egyszersmind önmaga számára is.

A kiváló alkalomból kiveszi országunk erdőgazdasága is a maga részét.

Fejlődésének útját, igaz, aránylag nagyon kis időre visszamenőleg vizsgálhatja meg, mert történetének messzebb multba visszamenő vékony szálai ma még gyéresebb vilá-

gosságot vetnek az eseményekre, hogysem azoknak összefüggő képét a homályból kibontakoztatnák. Annál gazdagabb részletekben állítható elő s fog is előállíttatni a közel mult képe attól az időtől kezdőleg, mikor a közgazdaságnak — ezzel foglalkozó nagy nevű gondolkozóktól általában véve szinte megérthetlen mértékben mellőzött, elhanyagolt ága, az erdőgazdaság nálunk is öntudatra ébredt s élni, szerepet vinni, az országnak gondolkodása, foglalkozása tárgya lenni nyilvánvalóbban kezdett.

Bármily gyors lett legyen is az erdőgazdaság fejlődése az erre szolgáltat rövid idő alatt, bármily megnyugtató eredményekhez juttatott a kezdet nagy nehézségeitől meg nem bénított erélyes munka és mindezek szem elé állítása bármily jogosult örömére váljék s bármily elismerést szolgáltatasson a magyar erdőgazdaság hiveinek: a mi történetünkben, a magyar erdőgazdaság életében a millennium éve megálló pontot nem jelölhet s a multon való megpihenésre nem nyújt akkora jogot, mint a mily nagynak állítja elénk a kötelességet arra nézve, hogy inkább a jövővel igyekezzünk foglalkozni most is, a mult még ki nem köszörült csorbáinak kiigazítására, intézményeink megerősítésére s tovább fejlesztésére, új intézmények létrehozására törekedvén, vagy legalább ezek terveivel foglalkozván.

S az országos erdészeti egyesület ezt cselekszi épen, midőn az ezredéves ünnep alkalmából tartandó nagyobb szabásu közgyűlésén a magyar erdőgazdaság jövőjére ez idő szerint legfontosabbaknak látszó és sok tekintetben már sürgetővé lett kérdések beható tárgyalásával kíván foglalkozni.

Közérdekből mindenesetre a legfontosabb, de a megoldás szempontjából a legnehezebb kérdés a három közül

az első, mely a kopár területek beerdősítésének ország-szerte való munkábevételére vonatkozik.

A kérdésnek ily tulajdonsága kétségtelenül arra vezethető vissza, hogy közgazdasági viszonyaink különösen az oly törekvésekre nézve, melyek hosszabb időre szóló nagyobb szabásu befektetéseket kívánnak, kedvezőtlenek, nem is említvén azt, a miről ugyis eleget panaszkodunk, hogy erdőgazdáink még ma sem tudtak általában megbarátkozni az erdő mesterséges megtelepítésének gondolatával; a mire nézve elvitázhatlan, bár a kötelesség alól fel nem oldó mentséget szolgáltatnak számukra az a körülmény, hogy az erdőtelepítés közvetlen hasznát csak hosszú idő múlva lehet élvezni s a jelen birtokos abból alig részesül; s kívált ha kopár, kiélt, elvadult, kizsarolt területek beerdősítéséről van szó, ez a haszon a talaj erejének még hosszabb időt igénylő visszaszerzéséig csekélyebb is, hogysen a nagy fáradságnak, gondnak, a mit a befektetések biztosítása megkövetel, önmagában véve kielégítő gyümölcsözéseül elfogadható lenne.

Az e tekintetben mutatkozó hiányt pótolja ugyan az az első sorban épen az érdekelt erdőgazdák számára kijutó haszon, a mi a közállapotok javításából ered; csakhogy, sajnos, a közgazdasági érdekek támogatásánál nyilvánvalóbbak lévén azok a szolgálatok, a miket e célra meghozni kell, mint a közhaszonnak egyesekre eső része: ily célú törekvéseknek az útja nagyon rögös szokott lenni, melyen a legnehezebb akadályt az képezi, hogy az önérdék első sorban való kielégítését általánosságban minden más szempontnak elébe szokás helyezni.

A kérdés megoldásának nehézsége már az erdő-törvény-javaslat elkészítésekor s ennek tárgyalásakor nyilvánvaló volt. Ennek tulajdonítható, hogy bár a törvény-

javaslat a kopár területek beerdősítésének nagy fontosságát kifejezetten elismerte, azoknak látszólag csupán egy kisebb részére kívánta az orvoslást kiterjesztetni, midőn bizonyos jellegeket irt elő, melyek alapján a beerdősítés elrendelhető; és míg majdnem minden egyéb rendelkezésében a parancsoló hangot használja, e tekintetben az intézkedést a törvény végrehajtó legmagasabb hatóság elhatározására bizza. Másfelől a kopár területek beerdősítésére olyan eljárásmodot állapít meg, mely ugyan magában véve a legmértányosabbnak s megfelelő gazdasági fejlettség mellett teljes sikerrel követhetőnek látszik, de egyszersmind csakis így vihető keresztül; mintegy jelezni akarván, hogy e kérdés megoldása nem magában véve, hanem az általános közgazdasági viszonyok s a közfelfogás javulásával lépést tartva fokozatosan vehető csak általánossággban elő.

Igy vélekedett a törvényjavaslat e részéről a törvényhozó testület is, mely a kopár területek beerdősítésének kérdésére vonatkozó szakaszok intenczióját nemcsak egyértelműleg elfogadta, de sőt, és pedig épen az akkori ellenzék soraiból kiindult kezdeményezésre, — nem ugyan a törvény keretében, hanem azon kívül — határozat alakjában külön is figyelmébe ajánlotta a mindenkori kormányzatnak a kopár területek veszedelmesebb s megromáltabb részének, a vizmosásos területeknek ügyével való törődést.

Remélhető, s mert nagyobb gazdasági fejlettséget feltételez, óhajtandó is, hogy eljőjön annak ideje, mikor a kopár területek beerdősítését a törvény erre vonatkozó részének egész terjedelmében való alkalmazása mellett lehet foganosittatni. De másfelől nagy mulasztás lett volna, ha a kiváló fontosságu kérdésnek legalább részben,

kezdetül s vonzó példaképen való megoldása a törvény által e célra kijelölt s megengedett eszközökkel meg nem kíséreltetett volna.

Itt tényleg nem mulasztásokra, de úgy a kormányzat részéről, mint ennek intézkedéseiből eredőleg az erdőgazdák s illetve a kopár területek tulajdonosai részéről jóakaratot mutató tevékenységre, üdvös kezdeményezésekre, s örvendetes eredményekre lehet rámutatnunk.

Ilyen az erdősítési jutalmak kitűzése, mely 1886 óta évről-évre versenyre s gondos és buzgó tevékenységre szólított számos birtokost.

Ilyenek a kopár területek beerdősítésének célját szolgáló állami csemetekertek, melyek az évente ingyenesen kiosztatni szokott csemeték termelésével már is számbavehető eredményhez juttattak. Ezekből az 1883—1892-ig letelt tíz év alatt kerekszámban összesen 92 millió csemete került kiosztásra, s a kiosztott csemetékkel 21 ezer hold kopár terület ültetett be. Amire nézve azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az első tíz évi időszakban a kezdet éveit is benne foglaltatnak, s hogy tényleg évről-évre nagyobb arányuak az eredmények, amennyiben például a jelzett időszak utolsó évében magában 13 millió csemete osztott ki több, mint 4 ezer hold beerdősítésére.

Mióta pedig a községi erdők államerdészeti kezelésbe vétele mind több vármegyére kiterjesztetik, az ügyre kedvező jelenségek, mindenesetre az illető tiszttviselők buzgóságából eredőleg, mindinkább szaporodnak a birtokosok körében is; minek igazolására a számos községi csemetekert telepítése mellett legmegkapóbb példaképen azt a mozgalmat említhetni fel, mely Hevesvármegyében a kopár és vízmosásos területek beerdősítésének ügye iránt meg-

indult s a főként e célra szolgáló vármegyei erdei alap létesítése mellett egy nagyobb kiterjedésű csemetekert telepítését eredményezte.

A helyi erdei alapok s helyi csemetekertek létesítésével különben, — a miről lapunkban is többször volt szó, — más vármegyékben szintén foglalkoztak (Bars, Zemplén, Pozsony), oly eszközre mutatván ezekben rá, amivel a közérdekű kérdés gyakorlati megoldásánál számolni lehet.

Volt szó ezenkívül magánvállalkozásokról is, melyek a beerdősítés munkáját a megállapított költségeknek több évre kiterjedő letörlesztése ellenében vállalták volna magukra, s mely vállalkozások mellett ajánlásképen azt hozták fel, hogy munkájuk olcsó lenne, mert az erdősítési anyagot nagyban termelhetnék, állandó s begyakorolt munkásokkal dolgozhatnának, ami egyszersmind a sikerre nézve is biztató volna.

A kormányzatnak e fontos kérdéssel szemben elfoglalt jóakaratu álláspontját különben a kopárterületek beerdősítésére évente adott állami támogatáson kívül azok az újabb rendelkezések is jelzik, melyek a mezőgazdaságról s mezőrendőrségről szóló törvénybe felvették.

Bár mindaz, ami eddig történt, a feladat egészéhez mérve igen csekély, s a kérdésnek általános megoldásával szemben szinte csak a jól tapogatódzás számba mehet, de tagadhatlanul becses, ha úgy tekintjük, mint a talajnak előzetes megmunkálását s esetleg utmutatót a kérdésnek általánosságban való megoldása számára.

Az erdészeti egyesület elérkezettnek látta az időt a kérdésnek ily értelemben való felvetésére, a sikert attól remélvén, hogy a birtokosok és a szakemberek részéről

egyaránt teljes érdeklődéssel fog találkozni s hogy eképen az ügyről mennél több véleményt vehetvén latra, az ország gazdasági kérdéseinek ezt az egyik legnehezebbikét nem csupán általánosságban, hanem — mi a segítség módjainak megállapítására mulhatlanul szükséges — az egyes helyi viszonyoknak megfelelő részletességgel megvilághatja. Azok között az eszközök között, melyeket egyesületünk e célra felhasználni fog, szaklapunknak is ott kell lennie, s hasznos eszközképen fog ott szerepelni, ha annak terét a nagy kérdés iránt érdeklődők mennél többen s véleményüknek mennél behatóbb közlésére felkeresik.

A másik kérdés, mely idei közgyűlésünket foglalkoztatni fogja, közvetlenebbül tudományos értékűnek látszik: az erdészeti kísérletügy szervezése.

Figyelman kívül hagyva azokat a megfigyeléseket és kísérletezéseket, melyek magának a tudományosságnak is problemátikus becsü eredményeket szolgáltatnak, s melyeket a kísérletügy szervezésének sürgetői előtt az ellentáborbeli, tulontúl gyakorlatias felfogásuak gunyolódva szoktak felemlitgetni, — a legszorosabb s igaz értelemben vett gyakorlatiasságot érdeklő számos oly kérdésünket fedi homály, melynek kétségessége az erdőgazdaságra nézve nagyon számottevő idő- és pénzbeli veszteséget jelent. Ennek az állításnak igazolására bármelyik ellentáborbeli is könnyű szerrel szolgálhat világos számbeli adatokkal, csak ne értsük a kísérletügy alatt pusztán azt, amit a szó magában jelent, hanem amit alatta érteni kell: az ismeretek igazságának, a tapasztalatok értékének s hivatásunk teljesítésénél követett módjaink s használt eszközeink helyességének és okszerűségének alapos megvizsgálását, s a mindezekben való gyarapodást és tökéletesbedést.

Igy tekintve, a kérdés mindjárt kilép a szigorú értelemben vett tudományosság köréből a gyakorlat terére, hol a fejlődésnek nélkülözhetlen s mérhetlenül fontos eszköze, annál több segítséget nyújtván, mennél rendszerezesebbé s kiterjedtebbé fejlődött önmaga. Így tekintve továbbá mintegy tudásunk folytonos kritikájaként s kiapadhatlan kutforrásaként tűnik fel, ami értékét minden kicsinyléssel szemben nagybecsűvé teszi.

A mi pedig egyenesen minket illet, a kísérletügynek felkarolása iránt nekünk különösebben érdeklődnünk kell, mert tudásunk nagy részben idegenből kölcsönzött ismeretekből épült fel, s kivált a korábbi időkben egyéb forrás alig is kínálkozott, honnan meríteni lehetett volna. Igaz ugyan, hogy a felfogás eredetisége ma már sok tekintetben kibontakozott az idegen befolyás alól s a letelt évtizedek tapasztalatainak ráhatása alatt az átkölcsönzött gazdasági elvek és ismeretek jó része mintegy akklimatizáltatott vagy kiküszöböltelett; de sok még ma is a mi viszonyainktól idegen anyag, a nekünk kétséges hasznú tapasztalat s meg nem felelő eszköz, a mit más hiányában mégis alkalmaznunk kell.

A kísérlet ügynek felkarolásra érdemes volta e szerint önönmagából kimutatható s ily célból nem is kell az erdőgazdaság fejlettségére nézve bennünket időben is, mértékben is nagyon megelőzött országokra, Ausztriára, Svájcra, Német- és Franciaországra hivatkozni, ugy okoskodva, hogy ha ezekben áldoznak időt és pénzt az erdészeti kísérletügynek, annál indokoltabb nálunk, hogy megragadjuk azokat az eszközöket, melyeknek alkalmazásával erdeinknek — általában véve nem kielégítő — jövedelmezését emelhetjük.

Nekünk meg kellett várnunk, míg erdőgazdasági

viszonyaink kedvezőbbekké válnak, míg a hasznos intézmény szervezéséhez szükséges anyag előterem s míg azok az intézmények, melyek támaszul vagy épen alapul szolgálhatnak, erre alkalmasakká s felhasználhatókká lesznek. S az erdőtörvény megalkotása óta, a honnan a magyar erdőgazdaság szilárd s czéltudatos fejlődését számíthatjuk, az erdészeti időszámítása szerint alig telt le idő s nem telt le annyi, a mennyi elég lehetett volna csak az alapvető munkák teljesítésére; pedig a tevékenység mindenfelé sürgettetett s magunk tudjuk, hogy itt-ott a lázas sietés a felületesség gyanuját keltette fel.

A teendőkkal túlhalmozott munkásban a fáradtság megszibbasztja az éberséget, a nélkül pedig jó sikert a kritikai vizsgálódásra utalt kísérletügytől várni nem lehet.

Nem elég tehát magának az intézménynek hasznossága sőt szükségessége, nem elég ajánló példáknak szembeötlése arra, hogy a kísérletügy szervezésének kérdésében állást foglalhassunk. S bár elérkezettnek tarthatjuk már az időt arra, hogy az intézmény alapja megvettessék, annak egészséges felvirágzását s kívánatos mértékű továbbfejlődését aligha lehet előbb reményleni, mielőtt az erdészeti alkalmazottjainak tulterheltsége enyhülni s a helyzetnek általában véve jobbrafordulásával a munkakedv és buzgóság, a kötelesség határán tulterjedve, a mennél kiterjedtebb önképzésre s az erdőgazdaság tudományával való mennél behatóbb foglalkozásra mindnyájunkat egyaránt ösztönözni nem fog.

A harmadik kérdés az erdészeti szakoktatás kérdése.

E kérdésnek felvetése kétségtelenül azt jelenti szintén, hogy egyesületünk a szakoktatás ügyének állását olyannak, mely az előtte egyedül figyelembe jöhető közérdeket kielégítené, nem tartja. Tévedés volna azonban az elégedetlenség

okát abban keresni, mintha az erdészeti akadémia az előtte megnyitott uton haladni s a számára adott teret tevékenységére teljesen kihasználni s a rendelkezésére bocsátott eszközökkel hivatását szolgálni újraszervezése óta, a legutolsó negyedévszáz alatt, nem a legbuzgóbban és a lehetőségig menő sikerekre törekedve igyekezett volna. Ebből a szempontból az, a ki csak a kész eredményeket veszi is mérlegre, elégedetlenséget érezni nem fog.

Abból a szempontból azonban, hogy erdészeti tanügyünknek kiszabott utja fejlettebb s nagy arányú fejlődésnek indult erdőgazdaságunk igényeihez mértén nincs-e rászorulva a kiszélesítésre; hogy tanárainknak tulterheltségén könnyítvén az akadémia működési terét szabadabb mozgásra alkalmassá tenni nem lenne-e kívánatos s hogy eszközeiben, itt főként a tanrendszer függetlenségét értve, nincs-e pótlást igénylő hiány: a jelenlegi állapotok kérdés tárgyává mindenesetre tehetők. S bár erdészeti akadémiainkat a vele épenséggel semmi szervi kapcsolatban nem lévő bányászati akadémiaival — sajnos, a mi szakunknak csak hátrányára — az államra nézve nagy jelentőségű körülmény, a pénzbeli megtakarítás érdeke köti össze s lánczolja egyszersmind helyhez is: az ügy érdekében mégis szóvá tehető s vizsgálat alá vonható, hogy a mindkét szak szabad tanrendszerére akadályozólag ható függőség fentartása nagyobb megtakarítást idéz-e elő, mint a mennyi a két szak egymástól való függetlenítése, a nagyobb költséget is számbavéve, a közérdeknek nyújtható szolgálat szempontjából megérne?

Erdészeti szakoktatásunk e mellett jelen szervezésében s mai társadalmi viszonyaink között csupán legfőbb hivatásának teljesítésére, munkaerő nevelésére alkalmas s tán elhelyezése miatt, is nem tehet eleget annak

a figyelemre méltó érdekek, melynek kielégítésére például a mezőgazdasági szaknál a többi gazdasági intézet mellett a magyaróvári gazdasági akadémia szolgál.

Ugy ez a kérdés, valamint erdészeti szakoktatásunknak magasabb kiképzésre is alkalmassá tételének kérdése ugyan már az erdészet egyéb s főként személyzeti viszonyainak mérlegelését is magával hozza, azonban az utóbbi-tól elzárkózni szakoktatásunk ügyének legszűkebb kiterjedésben való tárgyalásánál sem lehet, számolva azzal a komoly mepfontolásra utaló szomorú jelenséggel, hogy erdészeti akadémiaink hallgatóinak létszáma egyetlen évtized alatt harmadánál kevesebbre csökkent, daczára, hogy a munkaerőre való szükség nagyobb termelést tenne kívánatossá. —

Ezekben óhajtottam az ezredéves ünnep keretében tartandó közgyűlésre kitűzött s ennél fogva kiválóan aktuálisakká vált kérdésekre a szakközönségünk figyelmét a nevezetes év beköszöntése alkalmával felhívni, abban a meggyőződésben levén, hogy e kérdések erdőgazdaságunk tovább fejlődésével a legszorosabb összefüggésben állanak s annyira fontosak, hogy a velük foglalkozást valóban nagyon megérdemlik. Igen természetes, hogy csak szolgáltatot tesz bárki, ha bármelyik kérdésre nézve alkotott véleményét, szerzett tapasztalatát az ügy érdekében a kérdések mennél több oldalról való megvilágítására megismerteti.

Arató Gyula.